

Setlementti

Rajapinnat näkyväksi

-ARVIOINNIN AINEISTOT
JA TULOSTIIVISTELMÄT

15.2.2017

Mona Särkelä-Kukko, Setlementtiliitto
Saila Tykkyläinen, Vaikuttava Yritys

Sisällysluettelo

Arvioinnin tavoite ja tarkoitus
Arvioinnin kulku

AINEISTO JA TULOSTIIVISTELMÄT

Johtajien haastattelut

Muut haastattelut

Vapaaehtoistoiminta

Vaikutuspuumalli

Vaikutuspuumallin lähteet

Kyselypohja

Tulostiivistelmä

Hoitopolut

Vaikutustarinapohja ja fokusryhmät

Vaikutustarina

Amien tarina

Jyränkölä Seniorikorttelina

Kyselypohja

Tulostiivistelmä

Dokumenttilista

Rajapinnat näkyväksi -arvioinnin tiivistelmä

Arvioinnin tarve ja tavoite

THL:n mukaan Suomessa on vähintään 1 500 sosiaalipalveluita tuottavaa organisaatiota, jolla on sekä liiketoimintaa että yleishyödyllistä toimintaa. Setlementtiliiton ja Saila Tykkyläisen toteuttaman Rajapinnat näkyväksi -arvioinnin tarkoitus on palvella mm. näitä järjestölähtöisiä yhteiskunnallisia yrityksiä.

Arvioinnille määriteltiin kaksi tavoitetta:

1. Kuvata liiketoiminnan ja yleishyödyllisen toiminnan välille syntyviä rajapintoja ja näiden hyvinvointivaikutuksia.
2. Tuottaa rajapintojen vaikutusten arvioitiin soveltuvia menetelmiä ja työkaluja.

Rajapinnat näkyväksi -arviointi on ennen muuta tietyn ilmiön ja sen mahdollisten hyötyjen kartoitus. Rajapintojen laadusta ja vaikutuksista saadaan yleistettävää tietoa vasta, kun muutkin järjestöomisteiset yhteiskunnalliset yritykset alkavat kuvata ja arvioida omia rajapintojaan.

Arvioinnin tulokset

Rajapinnat näkyväksi -arvioinnin lopputulos ja konkreettiset tuotokset jakautuvat kahteen osaan.

1. Rajapinnat ja niiden tuottamat hyödyt

Vaikutusten arvioinnin kohteiksi valittiin Jyränkölän Setlementin ikäihmisten palvelut ja Setlementti Ukonhatun mielenterveyskuntoutujien palvelut. Näitä tutkimalla löydettiin seuraavat rajapinnat, joissa yleishyödyllinen toiminta ja liiketoiminta kohtaavat:

- Hoitopolut
- Vapaaehtoistoiminta
- Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen
- Yleishyödyllisen toiminnan rahoitus liiketoiminnan ylijäämällä
- Tilat

Johtaminen, erityisesti liiketoiminnalle asetetut tavoitteet, näytti vaikuttavan siihen, minkälaisia rajapintoja toimintojen välille syntyy ja ovatko ne avoimia myös ulospäin. Niin Jyrängölässä kuin Ukonhatussakin esimerkiksi liiketoiminnan ylijäämällä rahoitettu vapaaehtoistoiminta ja sen kehittäminen on tietoisten päätösten tulos. Vapaaehtoistoiminnan ja sen pitkälle kehitettyjen konseptien hyödyt leviävät suurimmaksi osaksi organisaation ulkopuolelle; alueen asukkaille, kuntatoimijoille sekä järjestöille ja yrityksille.

2. Prosessikuvaus, arvioinnin menetelmät ja työkalut

Jotta arviointi olisi toistettavissa, laadittiin arvioinnin etenemisestä visuaalinen ja nopeasti omaksuttava prosessikuvaus. Siinä esitetään tiivistetysti arvioinnin tärkeimmät vaiheet ja niihin liittyvät vinkit, työkalut ja menetelmät.

Arvioinnissa käytettiin mm. vaikutuspuu ja vaikutustarina-menetelmiä, joista etenkin vaikutustarinaa tiedon keräämisen ja esittämisen tapana kehitettiin eteenpäin.

Vaikka Rajapinnat näkyväksi -arvioinnissa ei vielä päästy tekemään kustannushyöty- tai kustannus-vaikuttavuus-analyysejä, yksilöitiin siinä kohtia, joissa mitattavaa rahallista hyötyä voi syntyä.

Aineistosta ja tulostiivistelmistä tehtiin erillinen julkaisu, josta löytyvät mm. käytetyt kyselylomakkeet ja tarkempi kuvaus tiedonkeruun etenemisestä ja sen tuloksista.

Mona Särkelä-Kukko, Setlementtiliitto

Saila Tykkyläinen, Vaikuttava Yritys

Arvioinnin tavoite ja tarkoitus

Setlementtiliiton Rajapinnat näkyväksi -vaikutusten arviointi on osa yhteiskunnallisten yritysten ARVO-liiton koordinoimaa Hyvän Mitta -hanketta. Hankkeen tavoite on tuottaa vaikutusten arvioinnin menetelmä- ja työkalupakki, jotta yhteiskuntaa hyödyttävät yhteisöt osaisivat arvioida ja todentaa vaikuttavuuttaan.

Tässä kirjasessa esitellään arvioinnin kuluessa kerätty aineisto, tiedonkeruutavat ja tulostiivistelmät. Arvioinnin tulokset ja prosessikuvaus on julkaistu erillisessä esityksessä.

Arvioinnin tavoite on:

1. Kuvata yhteiskunnallisen liiketoiminnan ja yleishyödyllisen toiminnan rajapintoja sekä niiden hyvinvointivaikutuksia.
2. Rohkaista järjestöpohjaisia yhteiskunnallisia yrityksiä vaikuttavuutensa todentamiseen mm. tuottamalla monistettava malli vaikutusten arvioinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Suomessa on vähintään 1 500 sosiaalipalveluita tuottavaa organisaatiota, jotka yhdistelevät liiketoimintaa ja yleishyödyllistä toimintaa .

Arvioinnin kulku

Kesäkuu

- Tavoitteiden asettaminen, työsuunnitelma-aihio.
- Alustava rajausta: Jyränkölän Setlementti ja Setlementti Ukonhattu arvioinnin kohteiksi, tarkennus mielenterveyskuntoutujien palveluihin.
- Päätetään arvioinnin kaksipuolaisesta rakenteesta: Ensin tuotetaan yhteisöjen rajapinnoista iso kuva, jonka jälkeen tarkennetaan valittuihin palveluihin.

Elo-syyskuu

- Työsuunnitelman tarkentaminen yhdessä Jyränkölän ja Ukonhatun kanssa.
- Valitaan Jyränkölästä ikäihmisten ja Ukonhatusta mielenterveyskuntoutujien palvelut.
- Ison kuvan hahmottelu, rajapintojen alustava jaottelu.
- Tiedon jäsentämiseen ja visualisointiin sopivien menetelmien valinta.
- Tiedonkeruusuunnitelman hiominen.
- Vapaaehtoistoiminnan tutkimuksen koostaminen vaikutuspuumalliksi ja kyselylomakkeeksi.
- Ensimmäiset taustamateriaalit Setlementeiltä.

Lokakuu

- Lähetetään kysely Jyränkölän ja Ukonhatun vapaaehtoisille.
- Ikäihmisten palveluista ja vapaaehtoistoiminnasta vastaavien haastattelu Jyränkölässä. Yhtenä tuloksena ajatus kartoittaa Jyränkölän merkitystä avoimena seniorikorttelina.
- Jyränkölän 2016 toteuttamat kyselyt palveluasumisen ja ryhmäkotien asukkaille sekä ryhmäkotien asukkaiden omaisille.

Marraskuu

- Vaikutustarinapohja työntekijöiden ja ikäihmisten fokusryhmää varten.
- Johtajan, työntekijöiden ja asiakkaiden haastatteluita Ukonhatussa. Yhtenä tuloksena ajatus tuoda Jyränkölän vaikutustarinan rinnalle yhden mielenterveyskuntoutujan henkilökohtainen tarina Ukonhatusta.
- Leppävirran mielenterveysneuvolan työntekijöiden haastattelu.
- Kaksi fokusryhmää vaikutustarinan pohjaksi Jyränkölän palvelutalojen asukkaiden ja työntekijöiden kanssa.

Joulukuu

- Laitetaan jakoon Jyränkölän palvelutalojen ravintoloissa ja / tai avoimissa tapahtumissa käyville ikäihmisille.
- Tulosten kokoaminen ja analysointi: Arvojohtaminen ja liiketoiminnalle asetetut tavoitteet hahmottuvat rajapintojen edellytykseksi.

Tammi-helmikuu

- Tulosten analysointi ja jäsenyystapojen testaaminen.
- Viestinnällisen materiaalin valmistelu ja materiaalien kokoaminen.
- Arviointi valmis 15.2.2017

Johtajien haastattelut

Tavoite ja teemat

- Keskustella ja tarkentaa arvioinnin tavoitteita.
- Tunnistaa ja määrittää rajapintoja, etsiä konkreettisia toimia joissa rajapinnat tulevat näkyviin.
- Tutustua syvemmin kumpaankin arvioitavaan yhteisöön ja niiden palveluihin.
- Käydä vuoropuhelua arvioinnin edetessä ja keskustella löydöksistä.

Haastatellut henkilöt

Jyränkölä

- Toimitusjohtaja Kari Hahl
- Hoivapalvelujohtaja Kirsti Rantala
- Kansalaisopiston rehtori Sirkka Suomi
- Vapaaehtoistyön johtaja Teija Naakka

Ukonhattu

- Toiminnanjohtaja Eija Teerineva
- Palvelukotien johtaja Johanna Kärkkäinen
- Vapaaehtoistoiminnan projektipäällikkö Paula Koponen

Haastatteluita tehtiin kasvotusten ja Skypen välityksellä. Lisäksi kommunikointiin sähköpostitse.

Muut haastattelut

Tavoite ja teemat

Työntekijöiden haastatteluilla haluttiin saada työntekijöiden näkökulma palveluihin sekä tuntuma heidän arkeensa ja vapaaehtoistoiminnan merkitykseen.

Asiakkaiden haastatteluissa ja tapaamisissa korostui ihmisten oma kokemus ja asiat joita he pitivät tärkeinä.

Jyväskylässä tehtiin yhdessä työntekijöiden ja ikäihmisten kanssa vaikutustarinaa (kts. erillinen kuvaus).

Leppävirran mielenterveyspalveluiden henkilökunnan kanssa keskusteltiin alueen mielenterveyspalveluista, Ukonhatun päivätoiminnasta sekä heidän asiakkaidensa kokemuksista.

Haastatellut henkilöt

Jyväskylä

- Kolmen asumispalveluiden työntekijän haastattelu
- Kahdeksan palveluasumisen asiakkaan ryhmähaastattelu

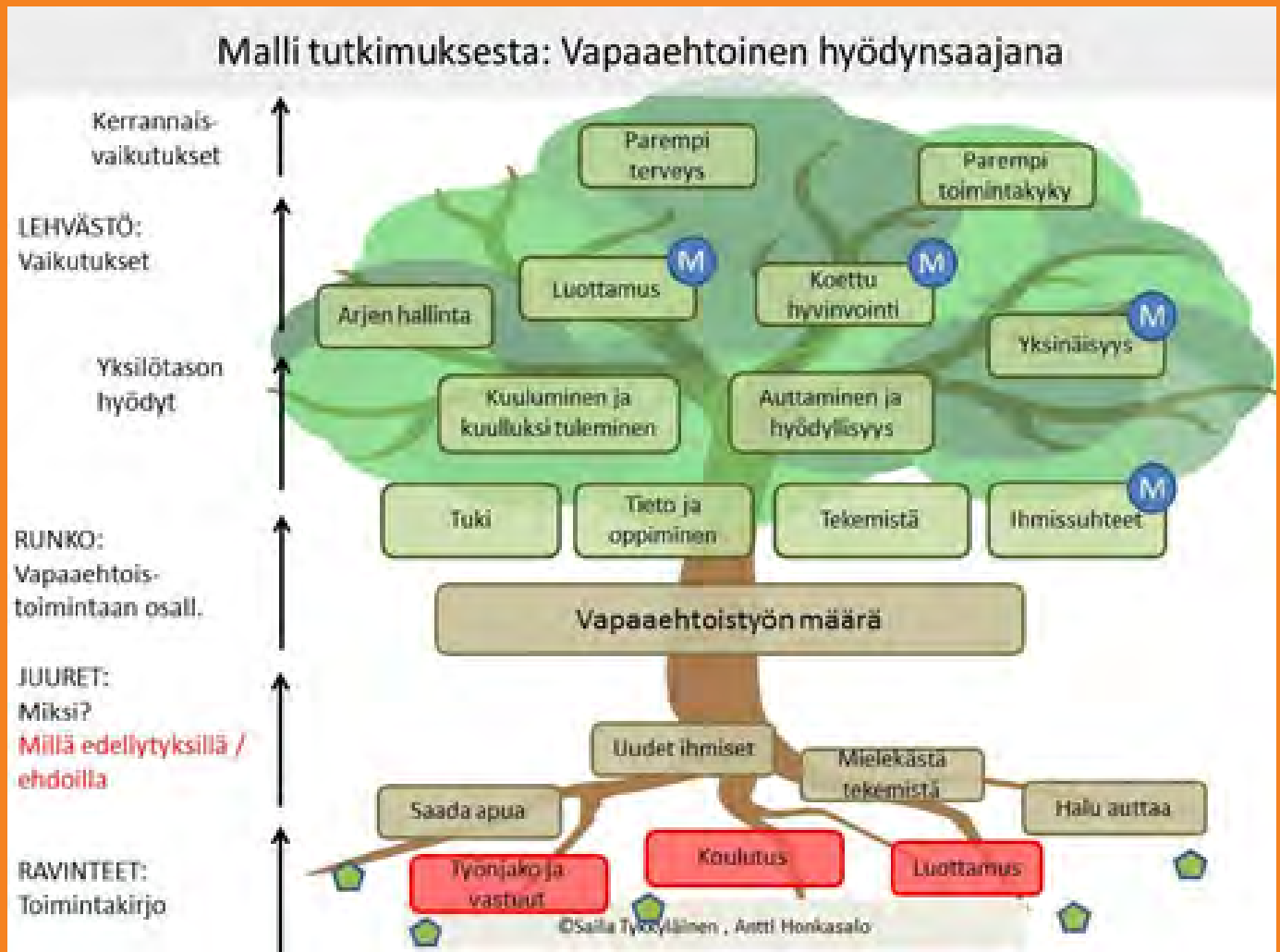
Ukonhattu

- Vierailu päivätoiminnassa, tavattiin kahdeksan asiakasta ja neljä työntekijää.
- Vierailu kaikissa asumisyksiköissä.
- Päivätoiminnan työntekijöiden parihaastattelu

Leppävirran mielenterveysneuvolan työntekijät, 4 henkilöä

Vapaaehtoistoiminta

Tutkimuksen perusteella laadittiin vaikutuspuumalli vapaaehtoisista hyödynsaajina. Mallin perustella tehtiin kyselylomakkeet Jyränkölän ja Ukonhatun rekisteröidyille vapaaehtoisille. Malliksi seuraavilla sivuilla Ukonhatun kysely.

Vaikutuspuu-mallin lähteet

Ahokas, Sanna 2012. *Vapaaehtoistyön merkitys henkilökunnan näkökulmasta.*

Casiday, R., Kinsman, E., Fisher, C., Bamba, C. 2008. *Volunteering and health: What impact does it really have?*

Hartikainen, Anne 2009. *Vapaaehtoiset vuodeosastolla. Etnografinen tutkimus vanhusten ja vapaaehtoisten kohtaamisesta.*

Kinnunen, Toni 2009. *Vapaaehtoistoiminta ja ammatillinen työ – toistensa täydentäjiä?*

Meklin, P. 2001. *Tavoitteiden saavuttamisen arviointi kuntataloudessa.*

Morrow-Howell, N., Hinterlong, J., Rozario, P.A., Tang, F. 2003. *Effects of volunteering on the well-being of older adults.* J. Gerontol: Social Sciences 58B(3): 137–145.

Mykkänen-Hänninen, Riitta 2007. *Vapaaehtoistyön rajapinnoilla.*

Onyx, J., Warburton, J. 2003. *Volunteering and health among older people: a review.* Australas J. Ageing. 22(2): 65–69

Pessi, A.-B, Oravasaari, T. 2010. *Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta.* RAY, Avustustoiminnan raportteja 23.

Salomaa, Sinikka 2009. *Vapaaehtoistoiminta sosiaaliviraston palveluiden tukena Länsi-Helsingissä? Vapaaehtoistyön kehittämishanke.*

Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja70.pdf>

Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015

Yeung Anne Birgitta (2005). *Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota?*

Äyräväinen, I., Lyyra, T-M., Lintunen, T., Rantanen, T. 2012. *Vastavuoroisuus ikääntyneiden ihmisten vapaaehtoistyössä apua saaneiden henkilöiden kokemana.* Gerontologia 26(3): 172–182

KYSELY VAPAAEHTOISILLE

Arvoisa vastaaja. Keräämme tietoa Setlementti Ukonhatun vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta. Haluaisimme kuulla kokemuksiasi vapaaehtoistoinnasta: esimerkiksi minkälaisiin asioihin osallistut, mikä sinua kannustaa osallistumaan, tai oletko kohdannut ongelmatilanteita vapaaehtoistoinnassa. Kysely on osa laajempaa tutkimusta, jolla selvitetään Setlementin jäsenjärjestöjen (kuten Ukonhatun) toiminnan merkitystä.

Täytetyn lomakkeen voi palauttaa kirjeen mukana tullessa palautuskirjekuoressa. Toivomme vastauksia **pe 11.11. mennessä**. Vastauksia ei yhdistetä vastanneiden henkilötietoihin, ja niitä käsitellään anonyymisti.

1. Minkälaiseen vapaaehtoistoimintaan olet osallistunut Ukonhatussa? Voit valita tarvittaessa useamman vaihtoehdon.

- ☐ Olen ohjannut toimintaa jossakin kohtaamispaikassa (Arkikeskus Pellava, Koskikammari)
- ☐ Olen toiminut ystäväpiiriohjaajana
- ☐ Olen ohjannut jotakin muuta toimintaa
- ☐ Olen ollut mukana järjestämässä tapahtumia tai tempauksia
- ☐ Olen toiminut kuulolähipalvelun vastaanoton vapaaehtoisena
- ☐ Olen vierailut sairaalassa
- ☐ Olen vastannut Ukonhatun välittämiin lähimmäisavunpyyntöihin
- ☐ Olen muuten ollut tiettyjen henkilöiden seurana ja tukena
- ☐ Joku muu, mikä _____

2. Kuinka usein olet osallistunut 12 viime kuukauden aikana edellä kuvattuun toimintaan?

- ☐ 3 kertaa viikossa tai useammin
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa

3. Kuinka kauan kerrallaan suunnilleen toimit vapaaehtoisena?

- ☐ Puolitoista tuntia tai enemmän
- ☐ Noin tunnin
- ☐ Alle tunnin
- ☐ En osaa sanoa

4. Oletko saanut uusia ystäviä vapaaehtoistoiminnan kautta?

- ☐ Kyllä, useita
- ☐ Kyllä, yhden
- ☐ En

5. Jos tapaamasi tai tukemasi henkilö on joutunut muuttamaan vaikkapa dementiakotiin, palveluasuntoon tai terveyskeskuksen vuodeosastolle, oletko edelleen käynyt tapaamassa häntä?

- ☐ Sellaista tilannetta ei ole tullut vastaan
- ☐ En, en ole halunnut
- ☐ En, en ole saanut
- ☐ Kyllä

6. Onko sinulle tärkeää kuka vapaaehtoistoimintaa järjestää?

- ☐ Ei, voisin osallistua kenen tahansa järjestämään vapaaehtoistoimintaan.
- ☐ On, haluan osallistua järjestön järjestämään vapaaehtoistoimintaan.
- ☐ On, haluan osallistua nimenomaan Ukonhatun vapaaehtoistoimintaan.

7. Minkälaiset asiat ovat kannustaneet sinua vapaaehtoisena toimimisessa? Valitse kolme (3) tärkeintä vaihtoehtoa.

- ☐ Pyydetään mukaan
- ☐ Osallistumisen helppous ja vaivattomuus
- ☐ Tarjolla on monenlaista toimintaa
- ☐ Saan koulutusta vapaaehtoisena toimimiseen
- ☐ Saan kiitosta asiakkailta ja autettavilta
- ☐ Työntekijät pitävät vapaaehtoisista ja opastavat
- ☐ Vapaaehtoisille järjestetään tapahtumia ja virkistystilaisuuksia
- ☐ Opin ja saan tehdä uusia asioita
- ☐ Muu, mikä _____

8. Oletko törmännyt hankaluuksiin? Valitse kohdat, jotka kuvaavat kokemuksiasi.

- ☐ Ei ole tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua
- ☐ Tietoa vapaaehtoisena toimimisesta on vaikea löytää
- ☐ Ajankohdat eivät sovi ja/tai paikalle pääseminen on hankalaa
- ☐ Vapaaehtoisena toimiminen on henkisesti raskasta
- ☐ Vapaaehtoisilta vaaditaan liikaa
- ☐ En saa tarpeeksi koulutusta
- ☐ On vaikea tietää mitä saa ja mitä ei saa tehdä
- ☐ Työntekijöiden kanssa on hankalaa
- ☐ En saa kiitosta
- ☐ Muu, mikä _____

9. Haluatko kertoa lisää vapaaehtoistoiminnan hyvistä ja huonoista puolista

Kiitos, että olet jaksanut tänne asti! Kysymme vielä joitakin taustatietoja sinusta.

10. Sukupuoli

- ☐ Mies
☐ Nainen
☐ Muu

11. Syntymävuosi. Kirjoita tähän syntymävuotesi numeroin

— — — —

12. Mitä mieltä olet väittämästä: ”Yleisesti ottaen ihmisiin voi luottaa.”

- ☐ Täysin samaa mieltä
☐ Jokseenkin samaa mieltä
☐ Jokseenkin erimieltä
☐ Täysin eri mieltä

13. Kun ajattelet elämääsi viimeisen kuukauden aikana, oletko tuntenut itsesi:

	En lainkaan	Hyvin harvoin	Joskus	Melko usein	Jatkuvasti
Tyytyväiseksi elämääsi	☐	☐	☐	☐	☐
Tyytyväiseksi fyysiseen terveyteesi	☐	☐	☐	☐	☐
Tyytyväiseksi henkiseen terveyteesi	☐	☐	☐	☐	☐
Masentuneeksi	☐	☐	☐	☐	☐
Yksinäiseksi	☐	☐	☐	☐	☐

Kiitos vastauksistasi!

Tulostiivistelmä vapaaehtoisten kyselystä

Erot ja yhtäläisyydet vapaaehtoistoiminnassa

- Ukonhattu saa pistemäistä hankerahoitusta julkisilta tahoilta, mutta vapaaehtoistoiminnan järjestäminen rahoitetaan pääasiassa liiketoiminnan tuotoilla. Vapaaehtoistoiminnan resursseja ei käytetä juuri lainkaan omassa palvelutuotannossa.
- Jyränkölän vapaaehtoisresursseista vajaat 20% käytetään omassa palvelutuotannossa, rahoitusta saadaan sekä RAY:n kautta että oman liiketoiminnan ylijäämästä. Palvelutoiminta on myös edellytys vapaaehtoistoiminnan konseptien kehittämiseksi: ilman sen tuomaa volyymia, ja luottamuksellisia suhteita työntekijöihin esimerkiksi saattohoitokonsepti olisi voinut jäädä kehittämättä.
- Molempien vapaaehtoisresurssit suuntautuvat ensisijaisesti organisaation ulkopuolelle, yksittäisten kuntalaisten, kuntien ja paikallisten yritysten hyödyksi.
- Yli 60% vastaajista haluaa tehdä vapaaehtoistyötä nimenomaan Setlementin kautta.

Jyränkölä

Kyselyyn vastasi 77 rekisteröityä vapaaehtoista, vastausprosentti yli 60. Miehiä vastaajista oli 29%, naisia 71%, alle 65-vuotiaita 19% ja 65 täyttäneitä 81%. Kaikki kyselyt joko jaettiin suoraan vapaaehtoisille tai lähetettiin ne postitse paperiversiona.

- Suurin osa, 69%, osallistuu vapaaehtoistoimintaan vähintään kerran viikossa.
- Yli 90% oli saanut vähintään yhden ystävän, 80% useita.
- 95% vastanneista luottaa toisiin ihmisiin, kun 65 täyttäneistä suomalaisista 87%:lla on yhtä korkea luottamus.
- Melko usein tai jatkuvasti tyytyväisiä elämäänsä oli 92%.
- Melko usein tai jatkuvasti yksinäisiä vastaajista oli 13%, kun 65 täyttäneistä suomalaisista 8,6% tuntee itsensä yksinäiseksi.
- Kaksi niistä, jotka ovat vastanneet olevansa melko usein tai jatkuvasti yksinäisiä, eivät ole saaneet ystäviä myöskään vapaaehtoistoiminnan kautta.

Ukonhattu

Kyselyyn vastasi 37 rekisteröityä vapaaehtoista, vastausprosentti oli 29%. Miehiä vastanneista oli noin joka kymmenes, naisia 89%, alle 65-vuotiaita oli 8% ja 65 täyttäneitä 98%. Kyselyitä sekä postitettiin että lähetettiin sähköisesti sähköpostiin.

- Suurin osa, 74%, osallistuu vapaaehtoistoimintaan 1–3 kertaa kuukaudessa tai harvemmin.
- 80% on saanut vähintään yhden ystävän vaparitoiminnan kautta, yli 70% useita.
- 97% vastanneista luottaa toisiin ihmisiin, kun 65 täyttäneistä suomalaisista 87%:lla on yhtä korkea luottamus.
- Melko usein tai jatkuvasti tyytyväisiä elämäänsä oli 85%.
- Melko usein tai jatkuvasti yksinäisiä vastaajista oli 8,6%, kun 65 täyttäneistä suomalaisista 8,6%.
- Kaikki itsensä yksinäiseksi tuntevat olivat saaneet ystäviä vapaaehtoistoiminnan kautta.

Jyränkölän ikäihmisten palveluiden hoitopolut

Vaikutustarinalla kuvattiin hoitopolkuja ja eri toimintamallien välille syntyvien rajapintojen vaikutusta niihin. Vaikutustarinan pohjaa ja skenaariota valmisteltiin tutkimuksen ja Jyränkölän vanhushuolteen ja vapaaehtoisuustoiminnasta vastaavien kanssa. Skenaarioksi valikoitui omaishoitajapariskunta, joka muuttaa Jyränkölään.

Vaikutustarinaa koottiin kahdessa fokusryhmässä. Toiseen osallistui kolme vanhushuolteen työntekijää ja toiseen kahdeksan Jyränkölän palveluasunnoissa asuvaa ikäihmistä. Omaishoitajapariskunnan kuvailun lisäksi tarinan ja yhteiskehittämisen apuna käytettiin ennakolta määriteltyjä muutoskohtia ja teemoja. Lopulliseen tarinaan tuotiin tietoja myös vuoden 2016 asukas- ja omaiskyselyistä.

Kuva: Fokustyöryhmien pohjana käytettyä kuvitusta. Osallistujien kommenttien ja huomioiden järjestely tarinaksi.

Vaikutustarina:

Omaishoitajapariskunta Veikko ja Marja

Aivohalvauksen reilut viisi vuotta sitten saanut Veikko on pyörätuolissa, Marja hoitaa häntä heidän kotonaan. Miehen kunto on heikentymässä, hänen hoitamisensa on yhä raskaampaa ja vaaratilanteita syntyy. Marja pelkää voimiansa loppuvan, kun apua kotiin on vaikea saada. Paikka kaupungin väliaikaishoitoon pitäisi varata kolme kuukautta etukäteen. Marja ja Veikko päättävät hakea paikkaa Jyränkölästä, johon heidän tuttunsa oli päässyt samanlaisessa tilanteessa.

Palveluasuminen epäilyttää, mutta mieli alkaa muuttua kun he saavat sisustaa asunnon kodikseen. Uudet naapurit tulevat kutsumaan heidät talon iltaturinoille. Marja tapaa toisia omaishoitajia ja saa naapureilta lehtiä lainaan. Eräs pariskunta on juuri palannut kuntoutusjaksolta. He naureskelevat naapureiden soittaneen tyttärelleen onko kaikki kunnossa, kun he olivat unohtaneet kertoa olevansa viikon pois. Marja huomaa, että kaikki ovet eivät avaudu, joitakin asukkaita ei juuri yhteisissä tapaamisissa näy.

Pariskunta käy viikoittain alakerran ravintolassa syömässä. Marjalle olisi vaikka joka päivälle jotain harrastusta, mutta osallistuminen on vaikeaa. Miehen kunto vaihtelee eikä Marja halua jättää häntä yksin. Yhdessä he käyvät kuitenkin talon karaokeilloissa, joissa näkyy joka kerta paljon uusia naamoja. Osa on kuulemma lähialueen asukkaita ja osa pienryhmäkodin vanhuksia, joita vapaaehtoiset saattavat paikalle.

Eräänä yönä Veikko kaatuu. Naapuri kuulee kolinan ja soittaa talon yöhoitajan paikalle. Apu saapuu parissa minuutissa. Yhdessä todetaan ettei Veikolla ole hätää ja rauhoitellaan mies takaisin sänkyyn. Marjalla ja Veikolla ei vielä ole palvelusopimusta, mutta hätähälytyksiin vastataan aina eivätkä ne maksa. Koti tuntuu viimein turvalliselta. Marja lähtee asioille ja ystäväänsä tapaamaan ensimmäistä kertaa aikoihin. Veikko jää talossa olevan pienryhmäkodin hoivaparkkiin, jossa on tuttuja hoitajia. Palvelu maksaa 3eur/h.

Arki muuttuu raskaammaksi. Vaikka hoitajan kotikäyntejä on lisätty, Veikon hoito on vaikeaa. Hoitaja neuvoo parempia otteita avustamiseen, mutta kannustaa miestä yrittämään myös itse. Hoitaja ottaa puheeksi Tuttavantuvan kautta saatavan vapaaehtoisavun, jotta Marja saisi lepotaukoja. Marja arastelee pyytää, mutta on lopulta tyytyväinen kun Mikko tulee silloin tällöin Veikon seuraksi ja hän itse pääsee päiväunille.

Marja sairastuu äkisti, hän joutuu päivystykseen ja pariksi päiväksi sairaalaan. Hänellä on huoli miehestä, joka hätäntyy uusista paikoista ja ihmisistä. Veikon luona aletaan kuitenkin heti käydä tiiviimmin ja hänet luvataan myös väliaikaisesti ottaa ryhmäkotiin jos siltä vaikuttaa. Tuttu Mikkokin pääsee pariksi illaksi Veikon seuraksi. Kun Marja palaa, he tilaavat kotiinsa pariksi päiväksi lisäapua. Ruuan he tilaavat alakerrasta, 1eur / toimitus.

Viimein aletaan puhua Veikon siirtymisestä ryhmäkotiin. Marjaa epäilyttää, hän puhuu Jyränkölän joulujuhlissa tapaamansa Sirkkan kanssa. Sirkkan mies on asunut ryhmäkodissa 1,5v ja vaimo jäi heidän yhteiseen kotiinsa. Sirkka rauhoittelee, kaikki on sujunut hyvin.

Veikon ja Marjan hääpäivän lähestyessä alkaa olla selvää ettei Veikolla ole enää paljonkaan

aikaa jäljellä. Jyränkölästä järjestetään juhlapäivänä käynti pariskunnan mökillä. Kyynel on silmissä molemmilla. Veikon saattohoito järjestetään heidän kotonaan. Tukena on hoitajien lisäksi myös vapaaehtoinen. Veikko kuolee kotonaan, vaimo vierellään.

Läheisiksi tulleet naapurit auttavat ja tukevat Marjaa. He käyvät kylässä, tuovat ruokaa ja muistelevat Veikkoa. Marja on kuitenkin masentunut ja ikävöi. Sirkka saa houkuteltua Marjan aamu-uinneille ja lopulta ulkoilemaankin. Tuttavantuvan työntekijä kehottaa Marjaa hakemaan mukaan Ystäväpiiritoimintaan.

Marja haluaa jäädä Jyränkölään, omaan kotiinsa asumaan vaikkei palveluita vielä itse tarvitsekaan. Tulevaisuus näyttää turvatulta, sillä apua on saatavilla jos sille on joskus tarve.

Asukkaiden ja omaisten kysely, asteikko 1-5:

16% tuntee yksinäisyyttä, 50% osallistuu virikeryhmiin.

Arvosana asukkaiden väliselle vuorovaikutukselle 3,9

Ryhmäkodista riittävästi pääsee ulkoilemaan 91% ja viriketoimintaan 81%

95% palveluasumisen asukkaista, 87% ryhmäkotien asukkaista pitää asumistaan turvallisena

Omaiset: kaikki asukkaiden kohtaamiseen ja hoitamiseen liittyvien vastausten keskiarvo yli 4

Asukkaat: 97% saa mielestään hyvää hoitoa.

Näitä asukkaiden ja omaisten kyselyistä saatuja tietoja käytettiin vaikutustarinan kokoamisessa.

Hyvän elämän eväät – Amien tarina

Ukonhatusta haluttiin pyytää mielenterveyskuntoutujaa kertomaan oma tarinansa, jotta Jyränkölän hoitopolkuja kuvaamaan vaikutustarinan rinnalle saataisiin yhden henkilön oma kertomus. Palveluiden henkilökohtaisuus ja räätälöinti yhdistää Ukonhattua ja Jyränkölää.

Olen Amie, 44-vuotta ja asun Leppävirralla. Kerron tässä jotain elämästäni:

Päädyin monen mutkan jälkeen 21-vuotiaana opiskelemaan Raaheen käsi- ja taideteolliseen oppilaitokseen. Tykkäsin koulusta todella paljon! Erityisesti ihastuin tuotesuunnitteluun eli vaatteiden suunnitteluun. Mutta koulu otti niin koville, että paloin loppuun. Aikataulut olivat tosi tiukat ja jouduin tekemään koulutöitä yöt ympäri eikä aika riittänyt nukkumiseen. Näin ollen päädyin lopulta Ouluun sairaalaan psykiatriselle osastolle.

Ehdin olla sairaalassa neljä ja puoli vuotta, ennen kuin sain oikean diagnoosin. Olin erittäin syvästi masentunut, mutta sen lisäksi sain diagnoosiksi skitsofrenian. Elämäni oli helvetillisen pimeää ja tuskaista! En kyennyt näkemään pienintäkään valon häivähdyttä. Tuntui aivan kuin helvetti olisi ollut sisälläni.

Kun olin ollut Oulussa yli viisi ja puoli vuotta, siirryin lähelle perhettä Varkauden sairaalaan. Sain omahoitajaksi taideterapeutin, joka alkoi pitää minulle taideterapiaa. Alussa kaikki työni olivat mustia sutturoita, mutta pikkuhiljaa ajan kanssa kuviin alkoi tulla myös muita värejä. Taideterapia tarjosi minulle auttavan käden vetämään minut pois täysin pimeästä maailmasta. Myös perheen lähellä olo oli hyvin tärkeää ja merkityksellistä.

Kun olin ollut Varkaudessa reilut kaksi vuotta, pääsin muuttamaan palvelukotiin. Olin ehtinyt olla sairaalassa lähes kahdeksan vuotta ja siksi olin aika pahasti laitostunut. Sain melko pian muuttoni jälkeen vapaaehtoisen tukihenkilön, joka osoittautui hyvin merkitykselliseksi. Se mahdollisti sen, että sain ulospääsytien pois palvelukodin pihapiiristä. En nimittäin kyennyt kulkemaan yhtään yksin ulkona, siksi tukihenkilön kanssa ulkoilimme paljon yhdessä, pääsin tukihenkilön avulla "tuulettumaan". Kävimme toistemme luona kahvilla ja hoidimme asioita. Tästä ihmissuhteesta tuli minulle tosi tärkeä, joka kestää yhä!

Käyn myös päivätoiminnan ryhmissä. Niistä on muodostunut minulle hyvin tärkeitä. Ne ovat mielenkiintoisella tavalla monipuolisia ja erilaisia sisällöiltään. Samalla näkee myös muita mielenterveyskuntoutujia eli vertaistukea. Ilman ryhmiä jäisin varmaan sängyn pohjalle ja lopulta tulisin mökkihöperöksi. Päivätoiminnan merkitys on korvaamaton! Siellä käynti on varmasti vähentänyt ja ehkäissyt osastohoitojaksoja.

Päivätoiminnan lisäksi käyn kansalaisopiston kursseilla. Olen yksinlaulussa ja kuvataideryhmässä. Olen erikoisen ihastunut yksinlauluun, rakastan laulamista ja opettajani on aivan mahtava – rohkaiseva ja kannustava. Olin myös luovan kirjoittamisen kurssilla, mutta se loppui kesken, koska ei ollut tarpeeksi osallistujia.

Olen sairastanut skitsofreniaa nyt suunnilleen 20 vuotta, lääkityksellä se on pysynyt kurissa. Masennuksesta olen toipunut melko hyvin. Yhteenvetona voisin sanoa, että päivittäinen hyvinvointini koostuu ennen kaikkea ihmissuhteista, perheestä ja ystävistä sekä päivätoiminnan ryhmistä ja laulutunneista. Olen kantapään kautta oppinut, että mikään muu ei saa mennä ihmissuhteiden edelle, sillä ihmissuhteet ovat elämän sisältö, suola ja siunaus.

Amie 27.12.2016

Jyränkölä seniorikorttelina

Jyränkölän johtohenkilöiden haastattelussa kävi ilmi, että Jyränkölän palvelutaloilla on avoimia rajapintoja ulospäin, sillä talojen tapahtumissa ja ravintoloissa käy runsaasti lähialueen ikäihmisiä. Kyselyn tavoitteena oli selvittää minkälainen merkitys Jyränkölän seniorikorttelitoiminnalla; Kesti ja Konsuli-ravintoloilla sekä palvelutaloissa järjestetyillä tapahtumilla ja aktiviteeteilla; on lähialueen ikäihmisten elämässä. Seuraavalla sivulla on ravintoloissa ja tapahtumissa jaettu kysely.

Kuva: Jyränkölän kotisivut

Kysely Jyränkölän Setlementin toiminnasta

Toivomme, että vastaatte tähän kyselyyn. Se on osa tutkimusta, jolla selvitetään miten Jyränkölän Setlementti palvelee heinolalaisia. Jokainen vastaus on tärkeä, vastaukset eivät ole yhdistettävissä yksittäisiin henkilöihin.

Rastittakaa sopiva ikäryhmä

- ☐ alle 55-vuotias ☐ 55–74 -vuotias ☐ 75 vuotta täyttänyt

Asutteko yksin?

- ☐ Kyllä ☐ En

Kuinka usein käytte Jyränkölän Setlementin ravintolassa (Kesti ja Konsuli) syömässä tai kahvilla?

- ☐ Lähes päivittäin
☐ 1-2 kertaa viikossa
☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
☐ En koskaan

Kuinka tärkeää arkiruokailunne kannalta on mahdollisuus käydä Jyränkölän Setlementin ravintoloissa?

- ☐ Hyvin tärkeää
☐ Kohtalaisen tärkeää
☐ Ei tärkeää

Kuinka usein käytte Jyränkölän Setlementin tapahtumissa (esim. karaoke, liikuntatuokiot ja pelikerhot)?

- ☐ 1-2 kertaa viikossa
☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
☐ En koskaan

Osallistutteko Jyränkölän Setlementin ulkopuolella jonkin kerhon, järjestön tai muun harrastusryhmän toimintaan (esimerkiksi veteraanijärjestö, asukastoiminta, puolue, kuoro, seurakunta)?

- ☐ Kyllä, aktiivisesti
☐ Kyllä, silloin tällöin
☐ En

Miten kuvailisitte Jyränkölän Setlementin vaikutusta ihmissuhteisiinne?

- ☐ Olen saanut uusia tuttaviam tai ystäviä elämään
☐ Löydän sieltä juttuseuraa
☐ Sillä ei ole merkitystä

Suuri kiitos vastauksista!

Voitte halutessanne kertoa lisää kokemuksistanne kääntöpuolella. Kuulemme mielellämme sekä hyvistä että huonoista asioista. Voitte myös esittää toiveita Jyränkölän Setlementille.

Tulostiivistelmä

Kysely oli jaossa Jyränkölän kahdessa ravintolassa sekä Tuttavantuvalla joulukuun puolesta välistä puoleen väliin. Vastaajia oli 57, joista 51% oli 55–74-vuotiaita ja 35% 75 täyttäneitä.

Ihmissuhteet

70% vastaajista oli Jyränkölän ravintoloiden tai tapahtumien kautta löytänyt uusia ystäviä tai tuttavvia, 75 vuotta täyttäneillä vastaava osuus oli lähes 90%.

Vain 7% 55–74-vuotiaista vastaajista koki, että Jyränkölän ravintoloissa tai tapahtumissa käymisellä ei ole lainkaan merkitystä heidän ihmissuhteilleen. 75 täyttäneistä näin ei vastannut kukaan.

Ruokailu

55–57 -vuotiaista vastanneista kolmannes käy Jyränkölän ravintoloissa päivittäin tai viikottain, 75 vuotta täyttäneistä yli puolet.

Mahdollisuus arkiruokailuun Jyränkölässä on erityisen tärkeä vanhimmalle ikäryhmälle, josta kolme neljästä (15 vastaajaa) pitää sitä vähintään kohtalaisen tärkeänä.

Osallistuminen

Vähintään kuukausittain Jyränkölän palvelutalojen tapahtumissa käy vähän yli puolet 55–74-vuotiaista ja 65% 75 vuotta täyttäneistä. Vanhimmassa ikäluokassa ei ollut ketään joka ei kävisi tapahtumissa ainakin joskus.

Jyränkölän seniorikortteiden tarjoamilla osallistumismahdollisuuksilla näyttää olevan merkitystä etenkin 75 vuotta täyttäneiden aktiivisuudelle: Jyränkölän tapahtumissa käyvistä ikäihmisistä viidesosa ei osallistu lainkaan muiden järjestöjen, seurojen, seurakunnan tms. harrasteryhmän toimintaan.

Dokumenttilista

Jyränkölä

- Toimintakertomus 2015
- Organisaatiokaavio 2016
- Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan TVS 2014
- Saattohoitokonseptin materiaaleja
- Sari Kaaristen lopputyö työllistämistoiminnan vaikutuksista
- Palveluasumisen ja ryhmäkotien asukas- ja omaisten tyytyväisyyskysely 2016

Ukonhattu

- Kansalaistoiminnan toike 2013
- Kansalaistoiminnan toike 2014
- Kansalaistoiminnan toike 2015
- Karpalokoti toike 2013
- Karpalokoti toike 2014
- Karpalokoti toike 2015
- Kimppatalo kv toike 2013
- Kimppatalo mt toike 2013
- Kimppatalo toike 2014
- Niittyleinikki toike 2015
- Nikkilänmäki toike 2013
- Nikkilänmäki toike 2014
- Nikkilänmäki toike 2015
- Päivätoiminta toike 2013
- Päivätoiminta toike 2014
- Päivätoiminta toike 2015
- Ravitsemushuolto toike 2013
- Ravitsemushuolto toike 2014
- Ravitsemushuolto toike 2015
- Sosiaaliset tilinpidot vuosilta 2009–2011
- Päivätoiminnan (mt) asiakaskysely 2016

